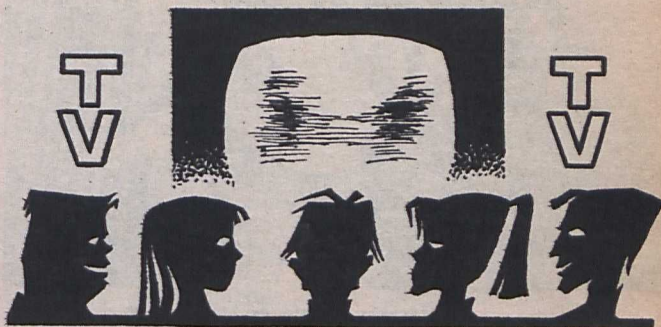

Nagyonovról, e dráma szerzőjéről vajmi keveset tudunk, de ha nem kaptunk volna anynyi előzetes eligazítást sem, hogy Gorkij kortársa volt, ezt az adás első tíz percéből magunk is tévedhetetlenül megállapíthattuk volna. S habár a Vanyusin gyermekei feszült, tömör, sűrű atmoszférájú, jó dráma, megítélésében Gorkij emlegetése nem nagyon kedvez neki. Akkor már óhatatlan az összehasonlítás is. Például a Kispolgárokkal, Gorkij megrendítő színpadi remekművével, amelynek eszméje, drámai alaprajza, szereplőinek kapcsolatrendszere és hierarchiája sokban megegyezik, sokban pedig közel áll a Vanyusin gyermekeihez. Itt is, ott is egy ridegségig kemény és zsarnoki patriarchátus omlik össze, mert az utódok másképpen akarnak élni, mint apáik.

A különbség leginkább az, hogy — mint már jeleztem — a Kispolgárok remekmű, a Vanyusin gyermekei pedig jó dráma. Az, hogy jó dráma, természetesen elismerésre méltó, nem lehet a világirodalomban olyan sok a mi számunkra még felfedezetlen jó drámák száma, de Gorkij árnyékában és annak is egy remekművéhez képest, mégis: — „csak” jó dráma.

Mindenképpen üdvözlölni kell a televízió felfedezőkedvét, amellyel minden hazai színpadi előzmény nélkül bemutatta ezt a darabot, s

Nagy Mária
és Solti Bertalan

VANYUSIN GYERMEKEI

így tulajdonképp nem látunk, inkább színpa-

Két szintérré osztott

drámai közegben játszódik a darab, s ez mind gondolati, mind díszletfelépítési értelemben két szintér, ami né-

Szacsay László és Monori Lili

miképp már eleve mechanikus kettébontásban ábrázolja a Vanyusin-család életét. Dehát éppen ezt a statikus környezetet robbantja szét a dráma. Az apa világa a földszint, onnan lentről kormányozza gyermekei szigorú és puritán neveltetését, akik az emeleten élnek.

Aztán a gyermekek felnőnek, s kicsap medréből a megszokott rend, kitor a konfliktus a földszint és az emelet, a fent és a lent között. Innen indul a darab. Megnemértés dülja fel a család és a lelkek nyugalmát szinte egyik pillanatról a másikra, de tűzfészke már régtől néman ott lappangott a kimért rend mélyén.

Számonkérés, elszámolás van napirenden a fiatalok és az öregedő apa között, aki kétségbeesetten látja egész eddigi életelve és gyűjtőmunkája ingatagságát. Azt hajtogatja: „ellenségeket neveltem fel magam ellen.” Gyermekei valóban nem áldozatos szívű, jó lények, inkább álnokságokkal és hibákkel terhelt emberek, ám ezt egyértelműen neveltetésük és otthoni életformájuk rovására írják: „sem dolgozni, sem

élni nem tudunk...” De talán a legfájóbb tör Vanyusin szívében, hogy félő kérdésére: „fiam, szeretsz te engem?”, az egyik fia értetlen hangon így felel: „miket tud kérdezni?” A szeretet sohasem volt otthonos Vanyusinék házában.

Mégis, vágyakozva a kitorés felé — milyen ismerős kép a klasszikus orosz drámairodalomban — ott élnek egymás fojtogató, zsaroló rabságában. Sőt, még be is telepszik hozzájuk a hozományvadász vő személyében a testet öltött, s e gonosz tulajdonságára nyíltan büszke Becstelenség is. S nem áttallja megvallani: „a becstelenség tarifája magas”.

Kétségtelen, hogy e békétlen, boldogtalan, helyüket nem leelő emberekben Najjonov is korának, a századforduló utáni évek orosz társadalmának nyugtalan, rossz közérzetű és lelkiismeretű vázolta fel, az apa zsarnok uralmának lehetetlenülésében pedig az agresszív és terrorista cári hatalom halálraítéltségét, ha erre a darabban nincs is utalás.

Najjonov éles összekütközéseket teremt hősei

közti, de nem ad teret érzelmeik és indulataik érlelődésének, mindent a a forrponon igyekszik bemutatni. Emiatt bizonyos mechanikus szemlélet érvényesül nemcsak színpadkonstrukcióján, hanem a jellemek megszerkesztésében is; eléggé hiányzik a szereplők „belső története”, nincs fejlődésvonaluk. Ugyanakkor azonban ez a „készenkapott” színpadi hevület segíti a dráma sodróerejét.

Mihályfi Imre rendezése nem igyekezett kitorékoztatni a darabot a színpadszerűség keretei közül, s ezt helyesen cselekedte, mert minél zártabb a tér a Vanyusinok körül, annál erőteljesebb és fojtóbb a drámájuk. A díszlet súlyos, komor és pedáns látványa is hozzájárul a nyomasztó légkör megteremtéséhez. A színészi produkció gondos kidolgozása, amely itt-ott a szövegben meg sem jelenő érzésáryalatokat is kifejezésre juttat, a rendezés és a színészek munkájának együttes szép eredménye.

Élményszámba menő alakítás Solti Bertalané Vanyusin szerepében. Őt sújtja a drámaíró legtöbb eltéelő pillantása, s mégis óránta vagyunk a legnagyobb megértéssel. Ez a kettős vonulat összefonódó, érzelmi szintézisével nagy emberi drámát tár fel. A többi közreműködő is megérdemelné, hogy elidőzzem alakításuk méltatásánál, de hadd dicsérjem inkább — az együtttest.

SAS GYÖRGY